

Любов Ватаманюк
аспірант III року навчання спеціальності 081 “Право”
кафедри теорії, історії та філософії права
Навчально-наукового Інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету “Львівська політехніка”
lyubof13@gmail.com

КОРЕЛЯЦІЯ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ЩОДО ДЕФІНІЦІЇ ПРАВОСУДДЯ

<http://doi.org/10.23939/law2020.26.042>

© Ватаманюк Л., 2020

Огляд наукових поглядів на дефініцію “правосуддя” демонструє його неоднозначність та проблематичність, а відтак актуалізує його дослідження. Проаналізовано теоретичні напрацювання відомих вчених конституційні положення щодо правосуддя та визначено сучасні підходи до тлумачення означеного поняття. З’ясовано, що правосуддя – це вирішення судами певних спорів (конфліктів) на основі права, що відповідає справедливості, рівності, свободи та гуманізму. Аргументовано доведено, що правосуддя онтологічно значиме лише у вимірі справедливості.

Ключові слова: правосуддя; діяльність судових органів; судово-владні відносини; судова влада; судовий контроль; судочинство; судовий спір; справедливість.

Постановка проблеми. Сьогодні суспільні запити значною мірою зверненні до правосуддя, що зумовлено соціально-політичними змінами, постійною трансформацією судової системи. Правосуддя як засіб відновлення стану соціальної рівноваги є діяльністю, надзвичайно значущою для суспільства. Нестабільність системи – першооснова для обмеження права на доступ до правосуддя. Поряд із законодавчим забезпеченням, значно впливають на правосуддя різноманітні чинники соціального характеру зумовлені відповідним ступенем активності та ефективності участі держави у забезпеченні цього права. Це і економічні, і політичні, і соціально-психологічні та інші чинники, які потрібно розглядати в сукупності з іншими юридичними гарантіями. У світлі цих тенденцій можна стверджувати про актуальність перегляду доктринальної концепції правосуддя, позаяк її не можна сприймати як внутрішньо завершену.

Аналіз дослідження проблеми. Поняття “правосуддя” є предметом дослідження низки наукових розвідок. Практично всі науковці, які займаються вивченням судової діяльності, тією чи іншою мірою розглядають категорію “правосуддя”. Зокрема, необхідно відзначити таких вчених, як О. Андрущенко, В. Бігун, Л. Воскобітова, К. Гусаров, Н. Гураленко, С. Загайнова, С. Ківалов, Б. Малишев, М. Смокович, Є. Таликін, О. Ткачук, А. Чернушенко, О. Щербанюк. Наукові розвідки цих науковців становлять основу теорії дослідження феномену правосуддя у його філософсько-правовому розумінні, дають підстави для критичної переоцінки здобутків вчених задля перспективного поступу як теорії, так і практики правосуддя на сучасному етапі функціонування та подальшого розвитку демократичної правової держави Україна.

Метою статті – на підставі теоретичних аргументацій відомих учених здійснити кореляцію наукових підходів щодо дефініції правосуддя.

Виклад основного матеріалу. Поняття “правосуддя” протягом усього розвитку правничої науки було предметом жвавих дискусій й дефінізувалося по-різному. Відтак, нині воно характеризується відсутністю єдиної концепції та існуванням низкою окремих підходів, які іноді є цілком антитетичними.

Низка науковців вважає, що судова влада здійснює лише одну функцію. На думку В. Лазаревої, такою функцією є судовий захист прав і свободи людини та громадянина, а формою реалізації судової влади – правосуддя, яке здійснюється шляхом конституційного, адміністративного, цивільного та кримінального судочинства. Водночас дослідниця згоджується з тим, що суд як орган судової влади виконує різні види діяльності, зокрема й судовий контроль. Втім, останній цілком збігається із узвичаєним уявленням про правосуддя як форму здійснювання судової влади [1, с. 39–42].

Аналогічної позиції дотримується й І. Петрухін, утім зауважує, що функції судової влади можуть визначатися і як її цілі. Розв’язання соціальних конфліктів не завше пов’язано з відновленням прав. Формою реалізації судової влади є не лише правосуддя, вона може проявлятися у вигляді постанов Пленуму ВСУ, які скеровують судову практику в певне русло; у встановленні судами фактів, що мають певне юридичне значення через відсутність правового спору, а теж й в інших відносинах. Відтак, під функцією (завданнями, метою) судової влади вчений пропонує розуміти розв’язання соціально-правових конфліктів й встановлення юридичних фактів через здійснення правосуддя у формах конституційного, арбітражного, адміністративного, цивільного та кримінального судочинства [2, с. 86].

Деякі вчені як єдину функцію судової влади виокремлюють саме правосуддя. С. Загайнова розмежовує функції судової влади на внутрішні та зовнішні, вважаючи основною і єдиною серед останніх саме правосуддя [3, с. 34]. Вчені С. Ківалов, В. Самохвалов, М. Смокович теж визнають правосуддя як єдину функцію судової влади, проявом якої є здійснення судового контролю в його різних різновидах [4, с. 27; 5, с. 30; 6, с. 106]. Втім, на думку А. Чернушенко, у практичній площині суди теж здійснюють й інші функції (правоохоронну, правозахисну, виховну тощо), втім вони виконуються виключно у межах реалізації правосуддя [7, с. 15].

Тому представники іншого підходу вважають, що функції суду та судової влади не допустимо зводити лише до відправлення правосуддя, розгляду та вирішення юридичних справ. При цьому вони визначають різну їх кількість, так більшість науковців виокремлюють дві функції, а саме: здійснення правосуддя й судовий контроль. Низка вчених разом з означеними функціями додатково виокремлюють й третю – функцію управління (правозастосовної діяльності суду) або функцію тлумачення [8, с. 79]. В. Бринцев окреслює чотири функції – правосуддя, судовий контроль, судові санкціонування та судовий нагляд [9, с. 57]. С. Штогун об’єднує функції за певними напрямками діяльності: організаційні; функції, пов’язані із реалізацією правосуддя; функції судового контролю та функції зі забезпеченням виконання судового рішення [10, с. 91]. Втім, чимало науковців солідаризуються в тому, що із розумінням соціумом значимості судового захисту багатфункціональність судової влади розширюватиметься (її функції доповнюватимуться), тобто перелік не є вичерпним та остаточним [10, с. 90].

Певна частина вчених всю судову діяльність визначають як правосуддя. Зокрема, таку позицію обґрунтовує К. Гусаров, відзначаючи, що “правосуддя – це основна та єдина діяльність судових органів, яка полягає у необмеженій судовій юрисдикції” [11, с. 21]. Відтак, він виокремлює функції правосуддя: позовне провадження, контрольна функція, розгляд й вирішення справ у безспірному порядку, застосування до порушників процесуального закону заходів процесуальної відповідальності, тлумачення правових норм [11, с. 23–35].

Проте, О. Ткачук піддає критиці такий підхід, звертаючи увагу на такі аспекти. По-перше, необхідно критично ставитися до твердження, що основним завданням судової влади є сама діяльність судових органів стосовно здійснення правосуддя – єдина та виключна діяльність цих органів. Відповідно, правосуддя можна розглядати і як мету (в цьому випадку зміст правосуддя пов'язується з поняттям справедливості), і як сама діяльність для досягнення цієї мети. Як не парадоксально, але правосуддя (як мета) може бути досягнуте лише шляхом правосуддя (виключної діяльності суду щодо розгляду та вирішення правових справ у встановленій законом процесуальній формі). Мета ж є орієнтиром, досягнення якого здійснюється через діяльність. Правосуддя не є самоціллю, себто не може правосуддя здійснюватися заради самого правосуддя, незалежно від того, чи розуміємо ми його як справедливість, чи як діяльність. Правосуддя здійснюється заради захисту прав, свобод та інтересів, що сприяє досягненню загальної мети – елімінації невизначеності у правах. По-друге, не завжди мета (завдання) та напрями діяльності, взяті у сукупності, дають можливість правильно означити функцію. Йдеться про те, що в окремих випадках мета та способи її досягнення можуть збігатися, втім при цьому функції різних суб'єктів є нетотожними. По-третє, поза увагою представників цього підходу залишаються зовнішні прояви її ознак, що відображають соціальне призначення та особливе місце в певному суспільстві [8, с. 84].

Інший підхід щодо поняття “правосуддя” позначає ним не лише судову діяльність, але й діяльність інших юрисдикційних органів, які створені для захисту порушених прав та законних інтересів. З огляду на це, в науковому дискурсі використовують такі терміни, як “відновне правосуддя”, “економічне правосуддя”, “громадське правосуддя”, “посвідчувальне правосуддя”, “третейське правосуддя”, “альтернативне правосуддя”, “превентивне правосуддя”. Втім, цю позицію спростовує вчена О. Щербанюк, зауважуючи, що правосуддя як форма здійснювання судової влади є завше діяльністю. Носієм судової влади як галузі державної влади є лише суди, передбачені Конституцією та законами України. Тому, жодним іншим органам не можуть делегуватися функції щодо здійснення судової влади, відтак, не можуть претендувати й на функції органів правосуддя, а їх діяльність не є судочинством. Захист прав й законних інтересів громадян, юридичних осіб щодо безспірних питань забезпечують нотаріат, реєстраційні органи, однак вирішення ними цих правових проблем, на думку дослідниці, не є здійсненням правосуддя [13, с. 157].

Так, ч. 1 ст. 124 Конституції України декларує, що “правосуддя в Україні здійснюють виключно суди” [14]. Втім комплексно проаналізувавши відповідний розділ Конституції, зауважуємо, що у ньому окреслено правове регулювання не лише судових органів, але і Вищої ради правосуддя, прокуратури та адвокатури (ст. 131), що розширює коло суб'єктів цього розділу. Також, принциповим згідно з Конституцією є повновладдя народу (ч. II ст. 5 Конституції України), який також згідно ч. 5 ст. 124 бере безпосередню участь у здійсненні правосуддя через присяжних [14].

Однак, впровадження інституту присяжних у сучасних реаліях України є не більш ніж бажанням влади продемонструвати прагнення до європейських ідеалів правосуддя. Позаяк український законодавець чітко не прописав ні процедури їх формування, ні не розмежував компетенції між ними та професійними судьями й загалом немає сприяння держави щодо підвищення зацікавленості громадян у здійсненні правосуддя.

Існує й інша позиція, що правосуддя є лише частиною судової діяльності, визначеною за різними ознаками. Так, Н. Авдеєнко вважає, що до правосуддя не можна відносити дії щодо підготовки справи до судового розгляду та дії, як не призводять до вирішення справи по суті, зокрема і винесення ухвал про закриття провадження у справі [15, с. 157]. Втім, дослідниця Л. Воскобітова стверджує, що правосуддя є сутністю судово-владних відносин, які передбачають не лише розгляд справи по суті, втім і нові контрольні повноваження суду [16, с. 12].

У межах досліджуваної проблематики окремої уваги заслугоує наукова позиція А. Селіванова, який наголошує на необхідності становлення судового права як окремої галузі в

системі права. Позаяк, на його думку, залишається невизначеною концепція загального розуміння багатьох проблем у правосудді, які не можна вирішити лише теоретично чи в окремій галузі права. Судове право не конкурує з ними, позаяк стосується правосуддя як організації судового порядку в державі з національною системою права і законодавства. Доктрина визначає судову владу з власним предметом, організаційною структурою, принципами судочинства тощо. Вчений стверджує, що саме предмет судового права дає можливість поєднати три сегмента судової влади – організацію правосуддя, судочинство і статус осіб, які безпосередньо здійснюють правосуддя [17, с. 9]. За такою аргументацією що правосуддя є визначальним критерієм справедливості, об'єктивності та законності у правозастосуванні в судовій системі, фундаментом організованої судової влади.

Огляд наукових поглядів на дефініцію “правосуддя” демонструє його неоднозначність та проблематичність, а відтак актуалізує його дослідження. Необґрунтованим убачається, насамперед, визначення правосуддя як “судової влади” чи “судочинства”, позаяк кожна з цих категорій знаходиться у власній площині. Важливим чинником побудови змістовного наповнення дефініції “правосуддя” є звернення до філософії права, позаяк воно має ідеологічне навантаження. Небезпідставно в англійській мові правосуддя та справедливість окреслюються одним терміном “justice”.

Виходячи з наукових доробків знаних теоретиків цієї дослідницької сфери В. Бігуна [18] та Б. Малишева [19], можна визначити два основні підходи до осмислення сутності правосуддя. Перше функціональне, яке визначає правосуддя (або ж уникає визначень) як юридичну процедуру реалізації функції судової влади: розгляд справ, захист прав і свобод людини і громадянина, охорона конституційного ладу. Правосуддя постає як засіб виявлення та виконання судової влади. Друге сутнісне, змістовне, що полягає в характеристиці правосуддя на основі змістовних (а не формальних) ознак діяльності суду із вирішення справ [18, с. 24].

У цьому контексті В. Бігун визначає суть правосуддя через його розуміння. Перше ототожнює його з судочинством, судовим розглядом справ, натомість друге акцентує на внутрішніх характеристиках судової діяльності. Відтак, якщо перше акцентує на функціях та суб'єктному складі діяльності, то друге – на змісті судового процесу та його меті, зокрема справедливості. Тому закономірним є розуміння правосуддя як справедливості у значенні мети судочинства як судової діяльності [18, с. 25]. Отже, правосуддя здійснюється через судочинство як форму діяльності.

Теоретик Б. Малишев формулює, що правосуддя пов'язане із категорією “мета”, а судочинство – з результатом, мета належить до сфери ідеального, а результат – до сфери реального. Звідси мета є ідеалом, що ґрунтується на певних ціннісних десидератах щодо діяльності суду із розгляду спорів, а результат є конкретним підсумком діяльності суду, який може відповідати меті або ж і ні. Позаяк, мета входить до сфери належного, а результат – до сфери суцього, то в цьому ракурсі правосуддя є належним, а судочинство є суцим [19, с. 49].

Вчений зауважує, що правосуддя – це значною мірою аксіологічне поняття, себто діяльність судів, яка відповідає певним ціннісним, морально-правовим характеристикам, натомість діяльність судів, яка не відповідає їм, а формальним вимогам закону, називає судочинством. Отже, правосуддя у першому наближенні слід розглядати як судочинство, що відповідає вимогам справедливості і є інструментом досягнення справедливості при вирішенні судового спору, що виражається у належному захисті судом прав і свобод людини [19, с. 50]. Отже, правосуддя ширше, глибше, багатоаспектніше поняття й означає застосування не закону, а права та справедливості.

Схожій позиції дотримується Є. Таликін, невід'ємно пов'язуючи правосуддя із утвердженням права, що покликане визначати не лише діяльність суду, втім і діяльність “правового” суду, поєднуючи ознаки, що засвідчують високий рівень судової діяльності: справедливість, своєчасність, ефективність, доступність та інші риси, які пов'язуються в соціумі з уявленням про ідеальний суд. Правосуддя завжди має позитивне забарвлення, тоді як “судова влада”, “судочинство” його позбавлені [20, с. 166].

С. Погребняк теж наголошує, що лише дотримання вимог справедливості у процесі здійснення судочинства дає підстави характеризувати його як правосуддя [21, с. 63]. Відтак, правосуддя онтологічно значиме лише у вимірі справедливості.

Відтак, на думку Б. Малишева, під правосуддям слід розуміти спосіб розв'язання спору про право, яким захищаються права і свободи суб'єктів права (фізичних осіб, юридичних осіб, держави, суспільства): на підставі закону та принципів справедливості, рівності, свободи і гуманізму; на постійній і професійній основі спеціальними органами державної влади – судами, акти яких забезпечуються авторитетом держави [19, с. 49].

Висновки. Отже, на ґрунті різних розумінь, таких як: “владний смисл” (правосуддя як форма здійснення судової влади), “правореалізаційний смисл” (правосуддя як судове здійснення права), “резолютивний смисл” (правосуддя як судове вирішення конфлікту), “балансуючий смисл” (правосуддя як судове балансування), у сучасній правовій доктрині актуалізується правозахисний смисл правосуддя (правосуддя як судовий захист). Останнє зумовлене тим фактом, що право на судовий захист постає проявом дії основоположного принципу права – верховенства права, а саме таких його аспектів, як пріоритетність та забезпеченість прав і свобод людини та захист їх судом [22, с. 275].

Дослідивши різні підходи, вважаємо, що під правосуддям слід розуміти вирішення спорів про право, яким захищаються права і свободи суб'єктів права: на підставі закону, що відповідає принципам справедливості, рівності, свободи та гуманізму; на основі діяльності, яку здійснюють спеціальні органи державної влади, що уособлюють собою судову владу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лазарева В. А. Судебная власть и ее реализация в уголовном процессе. Самара: Изд-во “Самарский университет”, 1999. 136 с.
2. Судебная власть Абова Т. Е., Абросимова Е. Б., Боровский М. В., Булаковский С. В., и др.; Отв. ред.: Петрухин И. Л. Москва: ООО “ТК Велби”, 2003. 720 с.
3. Загайнова С. Судебные акты в гражданском и арбитражном процессе. Москва: Волтерс Клувер, 2007. 400 с.
4. Кивалов С. В. Судебная реформа в Украине: разочарования и надежды. Одесса: Юридична література, 2010. 311 с.
5. Самохвалов В. П. Загальна теорія судової влади: системно-правові аспекти розвитку: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. України. Київ: Юстініан, 2010. 135 с.
6. Смокович М. Судова влада: місце в суспільстві та судовий контроль. Юридична Україна. 2012. № 10. С. 103–106.
7. Чернушенко А. В. Судова влада і судова система України. Судова апеляція. 2005. № 1. С. 15–16.
8. Ткачук О. Функції судової влади та сфера цивільного судочинства. Часопис цивільного і кримінального судочинства. 2016. № 3. С. 77–96.
9. Брынцев В. Д. Судебная власть (правосудие). Итоги реформ 1992–2003 гг. на Украине. Харьков: Ксилон, 2004. 224 с.
10. Штогун С. Функції та повноваження судової влади. Юридична Україна. 2008. № 4. С. 88–92.
11. Гусаров К. В. Перегляд судових рішень в апеляційному та касаційному порядках. Харків: Право, 2010. 352 с.
12. Гриценко І. С., Погорельський М. А. Судова влада в Україні: до визначення поняття. Право і суспільство. 2012. № 2. С. 23–27.
13. Щербанюк О. В. Становлення концепції судового права. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2015. Т. 1. С. 157–160.
14. Конституція України. База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
15. Авдеенко Н. И. Механизм и пределы регулирующего воздействия гражданского процессуального права. Л.: Изд-во ЛГУ. 1969. 72 с.
16. Воскобитова, Л. А. Теоретические основы судебной власти : учебник. Москва: Норма : ИНФРА-М, 2020. 288 с.
17. Селіванов А. Судове право як самостійна галузь системи сучасного українського права. Право України. 2015. № 3. С. 9–17.
18. Бігун В. С. Філософія правосуддя як напрям філософії права. Часопис Київського університету права. 2009. № 4. С. 19–26.
19. Малишев Б. Судова правотворчість як засіб досягнення мети правосуддя. Вісник Вищої ради юстиції. 2011. № 1 (5). С. 47–62.
20. Таликін Є. А. Зміст поняття “правосуддя” у контексті функцій господарського суду. Університетські наукові записки. 2011. № 4. С. 164–169.
21. Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика). Харків: Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого, 2008. 240 с.
22. Гураленко Н. А. Ціннісно-сміслові константи суддівського пізнання: дисерт. на здоб. наук. ступеня доктр. юрид. н. Чернівці, 2016. 393 с.

REFERENCES

1. Lazareva V. A. *Sudebnaia vlast y ee realizatsiia v uholovnom protsesse* [Judiciary and its implementation in criminal proceedings]. Samara: Yzd-vo "Samarskiy unyversytet", 1999. 136 p. 2. *Sudebnaia vlast* [Udiciary] Abova T. E., Abrosymova E. B., Borovskiy M. V., Bulakovskiy S. V., y dr.; Otv. red.: Petrukhn Y. L. Moskva: OOO "TK Velby", 2003. 720 p. 3. Zahainova S. *Sudebnye akty v hrazhdanskom y arbytrazhnom protsesse* [Judicial reform in Ukraine: disappointments and hopes]. Moskva: Volters Kluver, 2007. 400 p. 4. Kyvalov S. V. *Sudebnaia reforma v Ukraine: razocharovaniia y nadezhdy* [Judicial reform in Ukraine: disappointments and hopes]. Odessa: Yurydychna literatura, 2010. 311 p. 5. Samokhvalov V. P. *Zahalna teoriia sudovoi vlady: systemno-pravovi aspekty rozvytku* [General theory of judicial power: system-legal aspects of development]: navch. posib. dla stud. vyshch. navch. zakl. Ukrainy. Kyiv: Yustinian, 2010. 135 p. 6. Smokovych M. *Sudova vlada: mistse v suspilstvi ta sudovyi control* [Judiciary: place in society and judicial control]. Yurydychna Ukraina. 2012. № 10. P. 103–106. 7. Chernushenko A. V. *Sudova vlada i sudova sistema Ukrainy* [Judiciary and the judicial system of Ukraine]. Sudova apeliatsiia. 2005. № 1. P. 15–16. 8. Tkachuk O. *Funktsii sudovoi vlady ta sfera tsyvilnoho sudochynstva* [Functions of the judiciary and the sphere of civil proceedings]. Chasopys tsyvilnoho i kryminalnoho sudochynstva. 2016. № 3. P. 77–96. 9. Vrgntsev V. D. *Sudebnaia vlast (pravosudye)* [Judiciary (justice)]. Ytohy reform 1992–2003 hh. na Ukrayne. Kharkov: Ksyron, 2004. 224 p. 10. Shtohun S. *Funktsii ta povnovazhennia sudovoi vlady* [Functions and powers of the judiciary]. Yurydychna Ukraina. 2008. № 4. P. 88–92. 11. Husarov K. V. *Perehliad sudovykh rishen v apeliatsiinomu ta kasatsiinomu poriadkakh* [Review of court decisions in the appellate and cassation procedures]. Kharkiv: Pravo, 2010. 352 p. 12. Hrytsenko I. S., Pohoretskyi M. A. *Sudova vlada v Ukraini: do vyznachennia poniattia* [Pogoretsky MA Judiciary in Ukraine: to define the concept]. Pravo i suspilstvo. 2012. № 2. P. 23–27. 13. Shcherbaniuk O. V. *Stanovlennia kontseptsii sudovoho prava* [Formation of the concept of judicial law]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. 2015. T. 1. P. 157–160. 14. *Konstyutsiia Ukrainy* [The Constitution of Ukraine]. Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrainy" / VR Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>. 15. Avdeenko N. Y. *Mekhanizm y predely rehulyruiushcheho vozdeistviia hrazhdanskoho protsessualnoho prava* [The mechanism and limits of the regulatory impact of civil procedural law]. L.: Yzd-vo LHMU. 1969. 72 p. 16. Voskobytova, L. A. *Teoretycheskiye osnovy sudebnoi vlasty* [Theoretical foundations of the judiciary]: uchebnyk. Moskva: Norma: YNFRA-M, 2020. 288 p. 17. Selivanov A. *Sudove pravo yak samostiina haluz systemy suchasnoho ukrainskoho prava* [Judicial law as an independent branch of modern Ukrainian law]. Pravo Ukrainy. 2015. № 3. P. 9–17. 18. Bihun V. S. *Filosofia pravosuddia yak napriam filosofii prava* [Philosophy of justice as a direction of philosophy of law]. Chasopys Kyivskoho universytetu prava. 2009. № 4. P. 19–26. 19. Malyshev B. *Sudova pravotvorchist yak zasib dosiahnennia mety pravosuddia* [Judicial lawmaking as a means to achieve the goal of justice]. Visnyk Vyshchoi rady yustytisii. 2011. № 1 (5). P. 47–62. 20. Talykin Ye. A. *Zmist poniattia "pravosuddia" u konteksti funktsii hospodarskoho sudu* [The content of the concept of "justice" in the context of the functions of the commercial court]. Universytetski naukovi zapysky. 2011. № 4. P. 164–169. 21. Pohrebniak S. P. *Osnovopolozhni pryntsypy prava (zmistovna kharakterystyka)* [Fundamental principles of law (substantive characteristics)]. Kharkiv: Nats. yuryd. akad. Ukrainy im. Yaroslava Mudroho, 2008. 240 p. 22. Huralenko N. A. *Tsinnisno-smyslovi konstanty suddivskoho piznannia* [Value-semantic constants of judicial cognition]: dysert. na zdob. nauk. stupenia doktr. yuryd. n. Chernivtsi, 2016. 393 p.

Дата надходження: 06.04.2020 р.

Lyubov Vatamanyuk

Department of Theory, History and Philosophy of Law
Institute of Law, Psychology and Innovative Education
Lviv Polytechnic National University

CORRELATION OF SCIENTIFIC APPROACHES TO THE DEFINITION OF JUSTICE

A review of scientific perspectives on the definition of justice demonstrates its ambiguity and problematic nature, and consequently updates its research. The article analyzes the theoretical works of well-known scientists constitutional provisions on justice and defines modern approaches to the interpretation of this concept. Justice has been found to be the solution of certain disputes (conflicts) by the courts on the basis of law, which is equal to justice, equality, freedom and humanism. It is argued that justice is ontologically meaningful only in the dimension of justice.

Key words: justice; the activities of the judiciary; judicial power relations; judiciary; judicial control; proceedings; litigation; justice.